

(МОШ₇₅) — на 2,9; 3,6; 2,2 і 6,2 % відповідно. У пацієнтів 2-ї групи зросли показники ЖЄЛвд на 2,0 %, ФЖЄЛ — на 6,5 %, МВЛ — на 2,6 %. Збільшення показників ОФВ₁, СОШ_{25–75}, МОШ₂₅ ($p < 0,05$), МОШ₅₀, МОШ₇₅ вказує на незначне поліпшення бронхіальної прохідності — на 1,5; 1,5; 6,4; 3,5 та 4,5 % відповідно. Під час лікування в жодному випадку не було загострення ХОЗЛ. Вірогідної різниці між показниками ФЗД, окрім МОШ₂₅, у пацієнтів у разі призначення карведилолу та β-блокатора основної терапії метопрололу сукцинату не встановлено. Дисфункція ендотелію, підтверджена у пацієнтів обох груп, асоціюється зі значним зростанням рівня ендотеліну-1 (ЕТ-1), що синтезується також ендотеліальними

клітинами легеневих судин та епітеліальними клітинами бронхів. Поряд із вазоконстрикцією легеневих судин це зумовлює тривалу бронхоконстрикцію, стимулює розвиток фіброзу субепітеліального шару стінки бронхів і утворення хемоатрактанту для лейкоцитів. Карведилол шляхом зменшення рівня ЕТ-1, активізації антиоксидантного захисту, поліпшення периферичного кровообігу позитивно впливає на стан бронхіальної прохідності у пацієнтів з поєднаною патологією ІХС і ХОЗЛ.

Поліпшення легеневої вентиляції у хворих на ІХС із супутнім ХОЗЛ І–ІІ стадії в період стійкої ремісії свідчить про доцільність використання в комплексній терапії β-адреноблокатора карведилола.

УДК 616.24-002.5-085.281.032.73:616.34-008.6

Обґрунтування застосування ін'єкційних протитуберкульозних препаратів при туберкульозі легень із синдромом мальабсорбції

Л.Д. Тодоріко, О.В. Підвербецька

ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет», Чернівці, Україна

E-mail: pulmonology@bsmu.edu.ua

Однією з причин зниження ефективності лікування вперше діагностованого туберкульозу легень є зменшення всмоктування протитуберкульозних препаратів у кишечнику.

Мета роботи — дослідити стан всмоктувальної функції тонкої кишки у хворих на туберкульоз легень.

Матеріали та методи. Обстежено 40 хворих із вперше діагностованим туберкульозом (ВДТБ) легень (1-ша група) та 30 практично здорових осіб (2-га група). Всмоктування у тонкій кишці досліджували шляхом проведення лактулозно-манітолового тесту за методикою В.І. Петрова і В.В. Новачадова (патент № 2202794). Нормальні показники кишкової проникності (ПКП) — 11–14.

Результати. Встановлено, що кишкова проникність у хворих із ВДТБ вірогідно нижча, ніж у ПЗО: середній ПКП у 1-й групі становив $8,24 \pm 5,19$ (ДІ 3,81–12,05), що є вірогідно нижче, ніж у ПЗО, — $13,36 \pm 1,13$ ($p < 0,05$).

ПКП понад 11 у 1-й групі спостерігався лише у 40 % хворих. У 20 % випадків спостерігалось виразне порушення всмоктування — ПКП становив 1–3, із них у 7,5 % випадків був меншим за 1,0. У 22,5 % ПКП становив 3,1–6 одиниць, що відповідає середньому ступеню виразності порушення, у 15 % випадків коливався у межах 6,1–10,9, що свідчить про незначне зниження всмоктування. У 1 (2,5 %) хворого ПКП становив 24,0, що свідчило про синдром «дірявого кишечника». У пацієнтів із ПКП до 3 ТБ процес характеризувався тривалим перебігом та низькою ефективністю стандартної програми лікування.

Висновки. У половини хворих на туберкульоз легень порушена всмоктувальна функція кишечника. Виразне порушення знижує ефективність лікування. Обґрунтованим є ін'єкційний шлях уведення протитуберкульозних препаратів при ПКП до 3.

УДК 616.345-008.87:616.24-002.5

Характеристика складу мікробіоценозу товстої кишки у хворих із уперше діагностованим туберкульозом легень

Л.Д. Тодоріко, О.В. Підвербецька

ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет», Чернівці, Україна

E-mail: pulmonology@bsmu.edu.ua

Склад мікроекології товстої кишки відносно стабільний протягом усього життя. Проте під впливом зовнішніх та внутрішніх несприятливих чинників рівновага у системі мікробіоценозу може порушуватися, що призводить до втрати важливих функцій нормобіоти. Формуванню дисбіотичних порушень нерідко сприяють патологічні зміни в організмі, які розвиваються внаслідок запальних процесів, зокрема туберкульозу.

Мета роботи — встановити кількісний склад мікрофлори товстої кишки у хворих із вперше діагностованим туберкульозом легень.

Матеріали та методи. Обстежено 40 хворих із вперше діагностованим туберкульозом (ВДТБ) легень зі збереженою чутливістю мікобактерій туберкульозу до протитуберкульозних препаратів, які увійшли до основної групи (1-ша), та 30 практично здорових осіб, які увійшли до контрольної групи (ПЗО). Для оцінки стану мікрофлори товстої кишки (ТК) проводили мікробіологічне дослідження порожнинного її вмісту до початку лікування протитуберкульозними препаратами.

Результати. Аналіз даних свідчить, що у переважної кількості хворих із ВДТБ був дефіцит облигатних мікроорганізмів, який в окремих випадках компенсувався

заміщенням їх функціонально неповноцінними формами бактерій та посиленням розмноження умовно-патогенних мікроорганізмів.

У контрольній групі основу флори ТК формували біфідо- та лактобактерії, ентерококи та кишкові палички з нормальною ферментативною активністю. У 13,3 % ПЗО спостерігалось лише незначне зниження кількості облигатних анаеробів. У 3 осіб виділено епідермальний стафілокок у кількості 2 lg КУО/г, у 3 — гриби роду *Candida* та у одного — епідермальний стафілокок і гриби роду *Candida* в клінічно не значущих кількостях (до 3 lg КУО/г).

У хворих 1-ї групи найвиразнішими були зміни з боку біфідо-, лактобактерій і ешерихій з нормальною ферментативною активністю. Вміст біфідобактерій у випорожненнях хворих був нормальним лише у 10 % випадків, лактобактерій — у 15 %, а у більшості хворих спостерігалось зниження їхньої кількості ($p < 0,05$). У 47,5 % хворих помічено зниження вмісту біфідобактерій на 1–2 порядки, у 42,5 % — на 3–4 порядки. Кількість лактобактерій була меншою на 1–2 порядки порівняно з нормою у переважній кількості випадків — у 50 %, на 3–4 порядки — у 35 % випадків.

Кишкову паличку, нормальну в ферментативному відношенні, виділено у достатній кількості у 27,5 % хво-

рих 1-ї групи. У 52,5 % хворих спостерігалось зниження вмісту *E. coli* на 1–2 порядки та у 20 % випадків — на 3–4 порядки, тобто переважало незначне зниження кількості ешерихій ($p < 0,05$).

Найменш виразними були зміни з боку резидентних ентерококів, кількість яких була зниженою на 1–2 порядки у 15 % пацієнтів та на 3–4 — у 12,5 %.

На тлі дефіциту облигатних мікроорганізмів у хворих 1-ї групи спостерігалось зниження колонізаційної резистентності слизової оболонки ТК, що виявлялося контамінацією її умовно-патогенною мікрофлорою, серед представників якої найчастіше виділяли гриби роду *Candida*.

У 20 % випадків дріжджоподібні гриби виділено в кількості 4–5 lg КУО/г та у 10 % — 6 lg КУО/г і більше. У 12,5 % хворих виділено протей та у 1,5 % — цитробактер.

Висновки. У хворих із вперше діагнованим туберкульозом легень ще до початку прийому протитуберкульозних препаратів встановлено значне зниження вмісту облигатних автохтонних мікроорганізмів та підвищення кількості умовно-патогенних бактерій, що вірогідно відрізнялося від практично здорових осіб за всіма параметрами ($p < 0,05$).

УДК 616.24-002.5-07-085.281

Динаміка припинення бактеріовиділення у хворих із вперше діагнованим туберкульозом легень із застосуванням ін'єкційних форм ізоніазиду і рифампіцину в інтенсивну фазу лікування

Л.Д. Тодоріко, І.О. Сем'янів

ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет», Чернівці, Україна

E-mail: pulmonology@bsmu.edu.ua

Мета роботи — удосконалення комплексної програми протитуберкульозної терапії із застосуванням ін'єкційних форм ізоніазиду та рифампіцину у хворих із вперше діагнованим туберкульозом легень.

Матеріали та методи. Обстежено 60 хворих із вперше діагнованим туберкульозом (ВДТБ) легень, яких було розподілено на дві групи. До першої групи увійшло 30 хворих із ВДТБ, які отримували таблетовані протитуберкульозні препарати першого ряду в інтенсивну фазу хіміотерапії. Другу групу склали 30 хворих із ВДТБ, які отримували ін'єкційні форми рифампіцину та ізоніазиду в інтенсивну фазу хіміотерапії. Чоловіків було 45 (75 %), жінок — 15 (25 %). Середній вік становив $(39,6 \pm 1,3)$ року.

Результати. Основним критерієм ефективності лікування хворих на туберкульоз, згідно з уніфікованим клінічним протоколом первинної, вторинної та третинної медичної допомоги хворим на туберкульоз № 620, є припинення бактеріовиділення. Після 60 доз інтенсивної фази усім хворим проведено мікроскопічне дослідження харкотиння та встановлено, що бактеріовиділення припинилось у 36,7 % хворих першої групи, натомість на 60-й дозі введення ін'єкційних форм протитуберкульозних препаратів бактеріовиділення припинилось у 60 % випадків ($p < 0,05$). У 31 хворого, за рішенням центральної лікарської консультативної комісії (ЦЛКК), інтенсивну фазу продовжено до 90 доз. Після моніторингу харкотиння на 90-й дозі встановлено, що у 16,7 % випадків у пацієнтів, які отримували стандартну схему

лікування, продовжувалось бактеріовиділення, що вказує на недостатню ефективність перорального шляху введення. У хворих другої групи після 90 доз у інтенсивну фазу значно поліпшилася динаміка показників, бактеріовиділення продовжувалось лише у 3,3 %.

У 3,3 % пацієнтів першої групи не зменшилася масивність бактеріовиділення на 90-й дозі інтенсивної фази, їм рекомендовано переведення у 2-гу категорію лікування. У 16,7 % випадках, за рішенням ЦЛКК, інтенсивну фазу продовжено до 120 доз. Після мікроскопії харкотиння на 120-й дозі 10 % хворих першої групи переведено в підтримувальну фазу хіміотерапії та у 3,3 %, за рішенням ЦЛКК, встановлено діагноз неефективного лікування й переведено їх у 2-гу категорію. Усі пацієнти другої групи, яким продовжено схему лікування до 120 доз, були знебацлені та переведені у підтримувальну фазу хіміотерапії.

Економічна обґрунтованість є одним із основних показників у формуванні режимів для лікування хворих на ВДТБ. Наше дослідження продемонструвало, що в разі використання ін'єкційних форм ізоніазиду та рифампіцину термін перебування хворих у стаціонарі становив 2190 ліжко-днів, що на 420 ліжко-днів менше, ніж у хворих, яких лікували за стандартною схемою з використанням таблетованих форм ПТП. Зменшення терміну перебування хворих у стаціонарі сприяє економії коштів на державному рівні, поліпшує психологічну складову та якість життя пацієнтів та прискорює переривання епідеміологічного ланцюга.